

יהדות באהבה

נכון לעכשיו

ארבע לשונות גאולה – בימים ההם בזמן הזה

ארבע לשונות הגאולה - שמבקש השי"ת ממשה רבינו ע"ה שיאמר אל בני ישראל "והוצאתי אתכם... והצלתי אתכם... וגאלתי אתכם... ולקחתי אתכם..." (שמות ו, ו-ז) - מרמזות לא רק על יציאת מצרים אלא גם על היציאה משעבודן של ארבע מלכויות ששלטו בישראל: בבל, פרס, יוון ואדום כדברי בעל הטורים שמפרש "ולקחתי אתכם", כנגד מלכות אדום שהיא הקשה מכולן, ולכן כתוב 'ולקחתי' כאדם הלוקח בחזקה.

כידוע, גלות אלפיים השנים היא גלות אדום, והיא הקשה מכל הגלויות. ואכן ביציאה מהגלות האחרונה עברנו את השואה הנוראה שהייתה הדבר הקשה ביותר בתולדות עמנו האהוב, ששליש ממנו נרצח על ידי הנאצים ימח שמם וזכרם. אבל מיד אחרי השואה קמה מדינת ישראל בסיעתא דשמיא, ומתקיימת בנו הלשון החמישית של הגאולה "והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב, ונתתי אותה לכם מורשה אני ד'" (שמות ו, ח).

נכון לעכשיו, "אשרינו מה טוב חלקנו, מה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו" (מתוך הקדמה לתפילה), שדורנו זוכה לראות עין בעין בשוב ד' ציון, ובהתקיימות ההבטחה האלקית "והבאתי אתכם אל הארץ... ונתתי לכם מורשה אני ד'" (שמות). אנו זוכים להרבה אור אבל עדיין יש לא מעט צללים, ולכן אל לנו להיות כבני ישראל במצרים "שלא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה". ואמנם אנו רואים כיצד אותם סימנים של עקבתא דמשיחא שחז"ל מתארים כגון, חוצפה יסגא, מלכות תיהפך למינות, אין תוכחת, אנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו (דוגמת המתישבים החלוצים הנפלאים שגורשו מגוש קטיף ומצפון השומרון...) האמת תהא נעדרת, ולא רק מרידה מוסרית ושחיתות שלטונית אלא גם משברים משפחתיים ואישיים "נערים פני זקנים ילבינו... בן מנוול אב בת קמה באמה כלה בחמותה אויבי איש אנשי ביתו ופני הדור כפני הכלב" (יש דורשים פני הדור ופני מנהיגיו). אבל אין להיתפס לייאוש, אדרבא, צריך להאמין ש"גבוה מעל גבוה שומר". ולכן מסיימים חז"ל: ועל מי יש לנו להישען - על אבינו שבשמים (עיין סוטה מט ב). ואנו נמשיך בע"ה לצעוד במעלה הדרך המפותלת באהבה ובאמונה לגאולה ולנחמה שלמה במהרה בימינו, אמן.

בציפייה לישועה השלמה

ד"ר חנן זיאן

מכת ערוב - הפיכת אדמת מצרים
1 הרב און טרבלסי
האור הגנוז
הרב דוד לנדאו

3 הופעת התורה בעולם
הרב יורם אליהו
על כוחה של שאלה בתורה
הרב אשר בוחבוט

4 ההקשבה לחכמים נוטעת חיים
נתן קוטלר
צדיק נסתר // סיפור
הרב ליאור אנגלמן
לזכרו של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

5 העברית החדשה
הרב ליאור לביא

6 אשליית ה"ביחד" מתוך
פחד וחוסר מודעות זוגית
אסתר אברהמי

8 אדונים נכבדים על כסאות מרופדים
הרב שלמה אבינר

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

ישראל שכטר ז"ל

במלאת ארבע עשרה שנים לפטירתו
מורה ומחנך במקוה ישראל ובתיכון יבנה בחולון
מפקח ומחמ"ד במינהל לחינוך ההתיישבותי
נלב"ע בשבת פרשת וארא כ"ז טבת תשס"ח

תנצב"ה
המשפחה

מכת ערוב - הפיכת אדמת מצרים

לכן המדבר מקום החורבן והשיממון פולש לארץ מצרים ומשקף את מה שהם באמת. "כל ארץ מצרים הינה פינה ירוקה בלב המדבר שנכבשה מיד המדבר הסובב אותה. בתנועה קלה וכבר תפלוש השממה אל תוך הארץ המיושבת".⁶

פרעה סבר שהקב"ה מקפיד שבני ישראל יעבדו אותו דווקא במדבר. בהתאם לנפשו כך הוא תפס את עבודת האלוקים כשייכת לחורבן ולשממה שבמדבר. פרעה לא היה מוכן שבני ישראל יצאו מארץ מצרים לכן לא הסכים עד עתה שיצאו לעובדו במדבר. אך לאחר שארץ מצרים התמלאה באדמה שהביא עימו הערוב, חשב פרעה שכעת ניתן שישאל יעבדו את ה' בארץ מצרים בלי לצאת ממנה כי היא עצמה הפכה מדבר⁷ ולכן הציע למשה "לכו זבחו לא-לוהיכם בארץ".

אך לארץ גושן לא חדר הערוב וממילא גם לא אדמת המדבר. בזה מובן מדוע דווקא במכה זו ניכר ההבדל בין הארץ "אשר עמי עומד עליה", לעומת הארץ אשר הערוב עומד עליה. המקום שעליו נמצאים עם ישראל מייצג את תכונת האנשים שעליו. לכן מקומם במצרים נשאר שלם ובנוי. **במכת ערוב מתגלה כי אני ה' בקרב הארץ.** ה' מתגלה בארץ במקומם של ישראל. וכך בזמן הגאולה ארץ ישראל הולכת ונבנית **ביופי חיצוני שמעיד על תכונות היופי הפנימי שעמ"י הולך ומתקשט בו בגאולתו.**

1. ספוריו
2. תפארת יונתן לר"י אייבשיץ ועוד
3. מלכים ב, כד
4. סוטה מז.
5. ח.
6. רש"י הירש ח"ז
7. תורת משה לחת"ס

היו דובים ולא יער, ובנס נבראו גם הדובים וגם היער וטרפו הדובים את הילדים. ולכאורה לא מובן לאיזה צורך נברא היער. מתרצת הגמרא שלולא היער שהוא המקום הטבעי שלהם, היו הדובים מפחדים לטרוף את הילדים. על פי זה מובן מה שהתרחש במכת ערוב. החיות הרעות מרגישות ביטחון דווקא במקום הטבעי שלהן. וכדי שיוכלו לפגוע במצרים ולא ירגישו במקום זה הביא הקב"ה יחד עמם גם את האדמה אשר הם רגילים לחיות עליה. **מכת ערוב אינה נגמרת אפוא בחיות הרעות שבאו למצרים. אלא בכך שכל ארץ מצרים הפכה לשטח הפראי בו חיות החיות.**

הגמרא במסכת בכורות⁵ מספרת על ויכוח של ר' יהושע בן חנניה עם חכמי אתונה. לאחר שר' יהושע נצחם הוא הוציא אותם ממקומם ולקח אותם בספינה לקיסר רומא. בדרך אסף ר' יהושע עפר מאתונה ולקח עימו. כשעמדו לפני הקיסר היו נראים חכמי אתונה שפלים ועצובים משום שלא היו במקומם והקיסר סירב להאמין שאלו הם החכמים. ר' יהושע בחוכמתו זרק עליהם מהעפר של אתונה שהביא עימו, החכמים הרגישו במקומם התעשתו וחזרו להיראות תקיפים כחכמי אתונה. עולה שלא רק החיות אלא גם האדם מחובר למקומו, ומקומו משקף ומתאים לתכונתו.

המדבר הוא שטח המחיה של החיות והוא מקום של חורבן ושממה. ארץ מצרים היא התיישבות אנושית במדבר. המצרים הוציאו את המדבר מהשממה ובנו בו את ארצם. אך עיקר ישוב האדם אינו הבתים המפוארים והשדות המעובדים. **מקום החיים של האדם צריך לשקף חיים אנושיים של כבוד האדם נעימות ודרך ארץ.** המצרים הוציאו את המדבר משממונו אך רק בצורתו החיצונית. כמעשיהם גילמו חיים של חורבן והרס ולא חיים אנושיים.

במכת ערוב חוזרת המילה 'ארץ' פעמים רבות. זו המכה שמתחילה את סדר עד"ש בו נאמר לפרעה "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ" וכן ההבדל בין ישראל למצרים מודגש על פי הארץ "והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה". בנוסף, מתרחש בה דבר מיוחד. בפעם הראשונה במהלך המכות פרעה מתרצה לשחרר מעט את ישראל. פרעה מסכים שבני ישראל יעבדו את ה', אולם זה יהיה דווקא בארץ מצרים. "לכו זבחו לאלוהיכם בארץ". מה המשמעות של הארץ במכת ערוב, ומה גרם לפרעה להסכים שבני ישראל יעבדו את ה' בארץ מצרים?

משה מתרה בפרעה בשם ה' בביטוי נוסף הקשור לארץ: "הנני משליח בך ובעבדיך ובעמך ובבתיך את הערוב ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה אשר הם עליה". על איזו אדמה מדובר בפסוק ומי הם אלו שעומדים עליה? מלבד הפירוש הפשוט שהכוונה לאדמת מצרים, יש מפרשים שמדובר על אדמת הבתים. גם האדמה אשר הבתים עומדים עליה תהיה מלאה בערוב. הערוב כולל גם נחשים ורמשים אחרים ששוכנים במעבה האדמה, לכן גם כאשר המצרים ינסו להימלט מהערוב ולהסתגר בבתייהם אדמת הבתים תמלא מערוב שבא מבטן האדמה, כך שלמצרים לא יהיה ביטחון מפניו אף כשהם בבית נעול.

ואמנם מפרשים רבים² מסבירים שמילות הפסוק מוסבות על הנושא הקרוב לאדמה שהוא הערוב. ולפי זה משמעות הכתוב שארץ מצרים תמלא מהערוב וכן מהאדמה אשר הערוב נמצאים עליה. בספר מלכים מסופר שאלישע הנביא קילל ילדים שגידפו אותו. מהקללה שלו יצאו שני דובים מהיער ופגעו בהם "ותצאנה שתי דובים מן היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים".³ הגמרא⁴ אומרת שלא

ממשנת הרצי"ה

סדר הזמנים של התגלות הבורא בנבראים אינו פשוט כל כך, הוא מסובך מאוד. בתחילה שני אלפים תוהו¹, והכל הולך ומתברר ומתברר, דרך כל מיני סיבוכים. זה שייך לביטוי של חז"ל: "עלה במחשבה". הציור הראשית העליון לגבי הבורא בנבראים - הוא בעצמו כבר ירידה! ירידה ממושכת ומתפתחת. יש תיאור בדברי חז"ל: הארץ הזאת היתה תוהו ובהו וכן כל הנמשך מהארץ הזאת, במשך

שנות דור ודורות. יש המשך חשבון של תקע"ד דורות², שנים של השתלשלות. כמה חסר במספר תקע"ד עד לאלף? עשרים וששה דורות. יש בהלל הגדול בתהלים³ שמתחיל: "הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו", עשרים ושש פעמים "כי לעולם חסדו", כנגד כ"ו דורות משנברא העולם עד שקיבלו ישראל את התורה. מתוך גלגולים והתגלגלויות של שמים ושמי שמים ומרומים,

הופעת התורה בעולם

יש קצת התקרבות וגיבוש של העולם והאדם וההיסטוריה והדורות, עד "אתה הוא ד' האלקים אשר בחרת באברהם". ישנו ביטוי של חז"ל על הפסוק: "דבר צוה לאלף דור"⁵. "דבר" - דברי אלקים חיים, דבר ד', מוכן להופיע כשהעולם יתגבש ויתבגר ויהיה מוכן לקימו. בתחילה יש קושי, לא סתם עיכוב של הבריאה, אלא עיכוב האור הרוחני, האור המוסרי, אור דבר ד'.

כשעברו כ"ו דורות - אז מתמלא החשבון של אלף דור, אז אפשרית כבר הופעה של אור תורה בישראל - ישראל ואוריינתא. תורה איננה אלא על ידי ישראל! יש ב'אור החיים' הקדוש על התורה⁶: "אם אין ישראל אין תורה". "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". מהתגבשות הבריאה החומרית והמשך התנהלות החשבון של אלף דור, מופיעה התפתחות, גילוי שכינה, גילוי

הרב דוד לנדא

אלוקי באנושיות ובדורות על ידי "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". ישראל ותורה הם מהות אחת, שייכות אחת. מתגלה שלמות ישראל, שלמות הקליטה של הכלי הזה המופיע בשלמותו ובבריאותו בהתגלות אור תורה, אור השכל העליון, אור דעת אלוקים העליון, אור ד' בתורה, מוכרח להיות קודם לכל. בלעדי הכל הבליים, אין קיום, אין ממשות לכל אפריקה ואסיה ואירופה ולכל בניין העולם. שייכות התורה לעולם, נשמת העולם, קיום העולם וכוח החיים הוא על ידי "אל חי בקרבנו".⁷

1. סנהדרין דף צ"ז עמ' א'.
2. זבחים דף קט"ז עמ' א'.
3. תהלים קל"ה.
4. נחמיה ט"ז.
5. תהלים ק"ה ח'.
6. ויקרא כ"ו מ"ד.
7. ע"פ שיחות הרצי"ה ישראל ותחיתו פרק י"ח עמ' 298-301.

קבעו, אומר הנצי"ב, ארבע כוסות של יין, לרמוז על-כך, כי אין לך "מאכל או משקה שמשנה תואר פניו ודעתו של אדם כמו שתיית יין המשמח לב...". ככל שאדם מרבה בשתיית יין משתנה צורתו ודעתו, וכדי לרמוז על השינוי שהתחולל במצבם של ישראל ובהתקדמות בתהליך הגאולה תיקנו לשנות יין. הלשון החמישית לדעת הנצי"ב היא המעלה של, "וידעתם כי אני ה'", שכל-כך יעלו בדעת עד שיגיעו למדרגה של וידעתם, היינו דבקות ודעת אלוקים". גם למדרגה זו לא הגיעו מיד אלא משעת מתן תורה ואילך. מדרגה זו, אומר הנצי"ב, אינה שייכת לכל איש ישראל "שאי אפשר שתתנהג אומה שכל אנשיה יהיו משוקעים בדעת אלוקים, אלא הפירוש שיהיה בכם הרבה אנשי מעלה". מכיוון שאי אפשר שכולם יגיעו למדרגה זו על-כן הכוס הזו היא מצווה ולא חובה. מסיים הנצי"ב ואומר "הפלא היותר גדול שיגיע אדם שהיה תחת סבלות בחומר ולבנים מתעלה כל-כך עד שהגיע לדעת ה'", לכן אומר בעל ההגדה של פסח, "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, פירוש - אות הוא שהוא משובח, ומשום הכי הוא מרגיש יותר". המרבה לספר ביציאת מצרים, מראה שהוא מבין את גודל התהליך ומראה בזה שהוא משובח היודע לספר ולהלל את נפלאות ה'.

לאט לאט, וכך היה בישראל שהיו מגושמים בצורה ובדעת ונתעלו... עד שהגיעו להר סיני". עם ישראל היה במצב ירוד מאוד והיה צריך להעלות אותם למדרגה של יכולת לקבל תורה, לכן הקב"ה בנה את התהליך קמעא קמעא. בהתחלה "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים", מה שהיה עיסוק בחומר ולבנים ופסק כשהגיעו למכת הערוב, שהיתה בראש השנה כדברי חז"ל שבר"ה בטלה העבודה מבני ישראל (ר"ה יא). אך עדיין היו משעבדים לפרעה עד שהגיעו למכת הברד שאז התחילו לכבד את עם ישראל. ועל השלב הזה נאמר, "והוצאתי אתכם מעבודתם", ועל ידי זה, אומר הנצי"ב, "נתעלו עוד צלמם ודעתם לשבח". כל התפתחות בשחרור מהקושי והשעבוד, מעלה אותם בדרגה נוספת של דעה והשכל ומכין אותם למעלות גבוהות יותר, אך עדיין היו תחת שלטון פרעה ודעת המלך עליהם, "ובמכת בכורות הגיעו למעלה בני חורין על זה כתוב וגאלתי". הלשון הרביעית "ולקחת" התקיימה, "בשעת מתן תורה שנכתר ברית בין הקב"ה לישראל". כך מופיעה יציאת מצרים בהדרגה, בבניין הכוחות של עם ישראל להיות מוכנים וראויים למעמד הגדול של מתן תורה. כיוון שכל לשון מציינת שינוי במצבם של בני ישראל

על שאלת משה, למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתיני? עונה ה', אתה תראה אשר אעשה לפרעה, ומצוה אותי, "לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והוצאתי אתכם מעבודתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים ולקחת אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים וידעתם כי אני ה' אלוהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים". אומר הנצי"ב, אנו פוגשים כאן את ארבע לשונות הגאולה שכנגדם תיקנו לנו חז"ל ארבע כוסות של יין, וכבר שאל 'המרדכי', למה קבעו כנגד זה ארבע כוסות של יין, ולא ארבעה סוגי בשר או ארבעה סוגי לחמים וכדומה? ועוד שואל הנצי"ב שכתוב בגמרא שכוס חמישי אומרים עליו את ההלל הגדול וכתבו הפוסקים: שמצווה לעשות כוס חמישי אבל הוא לא לעיכובה והוא פלא, ממה נפשך, או שצריך להיות חובה או שנבטל אותו לגמרי? מבאר הנצי"ב יסוד גדול בתהליכי הגאולה. כל אדם מבין בשכלו שאי אפשר לקחת אדם פשוט, איש המוני שהוא עבד, עובד בעבודת חומר ולבנים, שיעלה בזמן מועט לדרגה של מסוגלות למעמד הר סיני, לקבל את התורה במורא גדול של גילוי שכניה, ולכן "נדרש להעלות דעתו וצלמו של האדם

הרב אשר כוחבוס

"למה הרעתה לעם הזה?" על כוחה של שאלה בתורה

של תשובות, אך יותר נכון לומר שיסוד התורה הוא ממקום של שאלות "זאת דעלמא עלאה, ודא קיימא בשאלתא". וכל סדר התורה בנוי משאלה ופירוקה לתשובה, מהגמרא אל המשנה מהראשונים אל הגמרא ועל זה הדרך, ומקום ריבוי השאלות הוא בספרים הפנימיים. אבל השאלות צריכות לצאת ממקום נכון וטהור כפי שאחרי "אין כא-להינו" "אין כאדוננו" תבוא החזרה בדרך שאלה "מי כא-להינו"... אֵל לנו להישאר בשטחיות התורה⁸, אלא להבין שהיא דבר ה' מהולל "כי אל דעות ה' (ולא) ולו נתכנו עלילות"⁹. יש להעמיק עד אין סוף, וכך נפתחים למעמיק בה צבעים ואורות פנימיים בגילוייה הבאים מתוך שאלות התורה.

השיטות וכותב: "לכך אני אומר יתיישוב המקרא על פשוטו דבר דבור על אופניו, והדרשה תידרש, שנאמר (ירמיה כג כט) הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע, מתחלק לכמה ניצוצות". מה רמוז בפטיש שמפוצץ סלע? התוספות בשבת³ דנו בשאלה זו, ובביאורם מסבירים שישנם שני סוגי אבנים: אבן אחת שמתפוצצת מהפטיש, ויש אבן כאבן הסנפירין שהיא אבן חזקה מאוד ששוברת את הפטיש. וזה עומק תשובתו של רש"י ביחס לשאלות בתורה: יש שאלה שהיא באה ממקום של הפטיש שאתה רוצה לפרק את הסוגיא לגורמים על מנת לעשות סדר ולהבינה "אחת דבר אלקים שתיים זו שמעתי"⁴; אבל יש שאלה עמוקה יותר שהיא המפתח לפתיחת שער פנימי⁵ - פתיחה שנעשית מלמטה למעלה כאבן הסנפיר החזקה ששוברת את הפטיש - שמתוך שאלתו של משה רבינו הוא זוכה לגילוי שלא זכו לו האבות - "שאו מרום עיניכם וראו מי-ברא אלה"⁶. ועל זה אנו אומרים בתפילה "אין כא-להינו אין כאדוננו אין כמלכנו..." אבל אחרי זה אנו אומרים "מי כא-להינו מי כאדוננו מי כמלכנו", מה שמראה כי נדרש מאתנו לשאול ולהעמיק, ומכאן לזכות להגיע למקומות נסתרים ופנימיים. ישנם החושבים שתורתנו היא מקום

שמה של פרשת וארא יוצא מתוך שאלת משה רבנו "למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתיני", ויש לדרוש כאן - האם שאלתו של משה רבינו היתה במקומה או שלא היתה ראויה להישאל? ומבירור נושא זה אפשר ללמוד את כל מקום השאלות בתורה.

נראה שרש"י בפירושו לתורה מתחבט בין הפשט ובין דרישת החכמים למקום שאלתו של משה רבינו. יש הלומדים ששאלתו של משה רבינו לא היתה ראויה, ושהיה לו ללמוד מהאבות - "ורבותינו דרשוהו... אמר לו הקדוש ברוך הוא חבל על דאבדין ולא משתכחין. יש לי להתאונן על מיתת האבות, הרבה פעמים נגליתי אליהם באל שדי ולא אמרו לי מה שמך, ואתה אמרת (לעיל ג יג) מה שמו מה אומר אליהם". דברים אלה מראים על ההבדל בין דרגת משה רבנו לגדלותם של האבות. למול ביאור זה מביא רש"י לפני כן, מרבי ברוך ברבי אליעזר¹ שבזכות שאלתו של משה רבינו הוא זוכה לגילוי שלא זכו לו האבות; שאליהם נגלה ה' באל שדי ואילו הוא זכה לגילוי של שם הויה, גילוי שיכול לשנות את המציאות ממם לדם ומאור לחושך ולקרוע את הים, שהקב"ה מתגלה לאבות בדרך הטבע ואילו משה יזכה לשנות את מערכות הטבע². ורש"י, בשינוי ממנהגו, אינו רוצה להכריע בין

1. רש"י שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק ט
2. רמב"ן שמות (פרשת וארא) פרק ו פסוק ב
3. תוספות מסכת שבת דף פח עמוד ב
4. תהלים פרק סב פסוק י' וכן ראה תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לד עמוד א
5. זוהר כרך ב (שמות) פרשת יתרו דף צג עמוד א
6. ישעיהו פרק מ פסוק כו
7. זוהר כרך ב (שמות) פרשת פקודי דף רכו עמוד א
8. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג עמוד א
9. וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו, שנאמר: כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו.
9. שמואל א פרק ב פסוק ג

הקדמת 'קצות החושן': ההקשר להחכמים נוטעת חיים

סדרת 'הקדמות לאמונה'

נתן קוטלר

האמתית לתורה, האמת ניתנה לחכמים. "ועל זה השיב הקדוש ברוך הוא זהו רצוני שתעלה אמת מן הארץ והאמת יהיה כפי הסכמת החכמים בשכל האנושי... וזו היא ברכת התורה אשר נתן לנו תורת אמת שיהיה האמת אתנו".

'קצות החושן' מביא את קושיית הר"ן שהקשה, והרי אם דברי חכמינו אינם מכוונים לאמת האלוקית, ייתכן שפרשנות זו יכולה להביא לנזק? והתירוץ הוא שהמחזה לשמוע לדברי החכמים יש בכוחה להחיות אפילו אם אין דברי החכמים מכוונים לאמת האלוקית. 'קצות החושן' מסביר על ידי כך את המשך ברכת התורה "וחיי עולם נטע בתוכנו" שאפילו אם החכמים יטעו ויפרשו אחרת מהאמת האלוקית, הפרשנות שלהם תמיד נוטעת בנו חיי עולם. "לזה אנו מברכין וחיי עולם נטע בתוכינו ומתוכינו יערה וירבה חיי עולם".

סוף דבר

'קצות החושן' מעיד על עצמו בהקדמתו "והרבה יגעתי בחיבורי זה ובדרישות חקרת ובבדיקות אחר כל מקור וחוצב ההלכה בתכלית העיון", כשם שהובא בסיפור שפתחנו בו שכשדאם קם בבוקר נהג לתקן ולחזור על הלימוד מאתמול - ולכן זהו עצמו התירוץ לקושיית המלאכים. כאשר החכמים לומדים תורה ומשקיעים זמן לעיין ולחזור על לימודם ולתקן את דבריהם ומכריעים לפי כללי פסיקת ההלכה והשכל האנושי - זו האמת לפי השכל האנושי ואמת זו קובעת את ההלכה.

1. הרב ברוך עפשטיין, מקור ברוך ח"ג עמ' 1254-1255.

לתגובות ולקבלת המאמר המלא:
gemarabemunah@gmail.com

מדוע התנגדו המלאכים?

'קצות החושן' מביא בהקדמתו את המדרש (ב"ר ח, ה) שמספר שכאשר הקב"ה רצה לברוא את האדם, חלק מהמלאכים התנגדו. המלאכים שייצגו את מידת האמת התנגדו לבריאת האדם בטענה שהאדם מלא בשקרים, "מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ". המדרש ממשיך ומספר: "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון העולמים מה אתה מבזה תכסיס אלטיכסייה [=חותמו של הקב"ה אמת] שלך, תעלה אמת מן הארץ, הדא הוא דכתיב (תהלים פה) אמת מארץ תצמח". המלאכים לא הבינו איך ה' משליך לארץ את האמת, שהיא חותמו ובכך החותם שלו מתבזה חלילה. הפתרון הוא "תעלה אמת מן הארץ". יש לשאול מה פשר התנגדות המלאכים לבריאת האדם?

'קצות החושן' מסביר: "והיינו משום דידוע דשכל האדם ילאה להשיג האמת בהיות בארץ שורשו ולזה אמרו אתה מבזה תכשיט שלך כיון שעיקר הבריאה עבור התורה והאדם בשכלו האנושי מהנמנע להשיג האמת האמיתי וכאשר יתנהגו העולמות כולם מעלמא ועד עלמא ע"פ תורת האדם ולא יהיה ע"פ האמת הרי אתה מבזה תכשיט שלך שחותמך אמת". המלאכים טענו שהשכל האנושי עשוי לטעות ולכן כיצד ניתן להפקיד את התורה בידי האדם ושכלו האנושי?

האמת היא הסכמת החכמים בשכל

האנושי

בברכת התורה אנו אומרים "אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו". 'קצות החושן' מסביר בהקדמתו שכאשר הקב"ה נתן לנו את התורה, הוא נתן לחכמינו את הסמכות לקבוע מה הפרשנות

שני הספרים 'קצות החושן' ו'נתיבות המשפט' עוסקים ב'חושן משפט' ושניהם יצאו לאור בסביבות אותה תקופה. האגדה מספרת ששני המחברים נפגשו יחד והרב יעקב מליסא מחבר ה'נתיבות' שאל את הרב אריה לייב הכהן הלר מחבר ה'קצות' מדוע בעולם הלימוד קיבלו את ספר 'קצות החושן' בהתפעלות ובשמחה גדולה יותר מאשר שקיבלו את ספר 'נתיבות המשפט'?

מחבר ה'קצות' שאל את מחבר ה'נתיבות' באיזו שעה הוא משכים קום ובמה מתעסק בשעה זו? ה'נתיבות' השיב "דרכי להשכים קום בערך השעה החמישית בבוקר, ויען כי אז אחוש עצמי ביותר במנוחת הגוף ובזכות הרעיון, על כן אשב ללמוד במקום שהפסקתי אתמול, זאת אומרת - בענין חדש, ואז קרוב למצוא דבר חדש או באור נכון וכדומה, וארשום אותו לי".

מחבר ה'קצות' השיב שהוא גם קם באותה שעה, אך ישנו הבדל אחר, הוא אינו נוהג להמשיך מהמקום שהפסיק אתמול ולחדש חידושים "כי אם אעבור אז על משנתי מאתמול, כלומר, על מה שחדשתי ורשמתי בלמודי אתמול, ואז קרוב לודאי, כי אמצא מה לתקן את הענין או החדוש... ולפעמים אבנה מחדש את המערכה כולה, את כל מערכת החדוש או הבאור... ואת המדות האלה מצאו הלומדים בספרי, ועל כן נעשה נוח ורצוי לכל המעינים, ועל כן נתקבל באהבה וברצון ובחיבה יתירה כיום הזה".

אפילו שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד, ובפרט שיחת גדולי עולם אלו צריכה לימוד גדול. מצד אחד מתוארת השאיפה להתקדם ולחדש חידושים בתורה ומצד שני השאיפה לחזור על לימודו ולבררו ולתקנו. שתי השאיפות הללו חשובות, אך מנקודת מבטם של הלומדים, השאיפה השניה מועדפת כי הלשון מתוקנת והעניינים מבוררים יותר. אם נעייץ בהקדמתו של 'קצות החושן' נמצא שדבריו מסבירים את העומק בסיפור שזה עתה ראינו.

הרב ליאור אנגלמן / סיפור *

צדיק נסתר

לזכרו של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

ממשיך: "כיסא? מדף?" וכך היה מונה בפני העץ שימושים משימושים שונים, עד שהיה העץ בוחר את ייעודו ומתמסר למסורו של מאיר הנגר בנפש חפצה. פעמים היה מרגיש מאיר שאין העץ מכיר בעצמו ומבקש שיעשה בו למטה מכפי כבודו. שעה שכך אירע היה נוטל מאיר הנגר עיפרון בידו ומתחיל לשרטט בחפזה קווים על נייר חלק, והיה רושם בקווים את הרהורי לבו באשר לגורלו של אותו העץ. משתמה מלאכת השרטוט היה הנגר פושט את הדף מול עיניו המשתאות של העץ, כספר המניח מראה מול פני המסתפר. תחילה היה העץ תמה כסבור כי אין אלו פניו שלו, אחר כך היה מגלה כי בברואו היא הנשקפת לנגד עיניו. כיוון שהיה מבחין עד כמה הייתה יפה, היה מתרכך בפני ידי של הנגר ועושה רצונו כרצונו.

לא הרי הרהיטים שעשו שאר נגרים כהרי היצירות

מאיר הנגר אינו כשאר נגרים שבעולם, שכל הנגרים מבקשים לעשות להם שולחן, כיסא או ארון- נוטלים להם עץ, פושטים בו ידיהם ועושים בו כרצונם, ואין הם שמים ליבם לרצונו של העץ. מחמת דוחק הפרנסה ממהרים הנגרים למלאכתם ואין דעתם פנויה להשגיח במשאלתו של העץ ולהתבונן, שמא עץ זה שנעשה ממנו שולחן מבקש היה כל ימיו לשמש ככיסא וכיוון שבעל כורחו נהפך לשולחן נמצא העץ בצער לעולם. מאיר הנגר אינו כן, שמלבד בקיאותו באומנות הנגרות יודע היה בנפשו של עצים ואף את לשונם היה מכיר.

כך היה מנהגו של מאיר, היה מניח לפניו בול עץ, מתיישב כנגדו, ומתחיל מפשפש בנבכי נפשו של העץ: "הבה נראה מה נעשה בך", היה פותח וקולו חודר את מעבה העץ, "שמא ארון למטבח מבקש אתה להיות?" כיוון שהשיב העץ בשלילה היה

לפני כשבוע, ביום השפה העברית הוכרזה המילה 'טרלול' כמילת השנה. נדמה לי שהמילה הזאת מבטאת בצורה נאמנה את מה שרבים חשים בתוך תוכם סביב הטרור המחשבתי שמתנהל בהמון סוגיות ציבוריות כיום שהשפה הרב-מגדרית היא אחד ממאפייניה - טרלול.

העברית החדשה

לפני כמה ימים שוחחתי עם קרוב משפחה שלומד כעת באקדמיה באחד המוסדות החשובים בארץ. כמשיח לפי תומו סיפר לי כיצד אחד ממגשי העבודות בכיתתו, זכה לקיתונות של בוז בפני כל הכיתה, על כך שלא השתמש בעברית רב-מגדרית. העיסוק בתוכן העבודה נדחק כמובן לשוליים ולא זכה ליחס כלל, בעוד 'חוצפתו' 'לכפות' על אחרים את שפת המגדר הנוחה לו, ב'חוסר רגישות', הפכה להיות שיחת היום בחוג האקדמי.

כשהגיע תורו להציג את עבודתו, הוא כבר חשב היטב אם הוא מעוניין להיכנס למצב הזה שבו הוא נאבק מול המערכת האקדמית, כשכל חטאו ופשעו הוא רצונו להתמקצע בעבודתו כדי לקבל תואר אקדמי... זהו רק סיפור אחד מיני רבים על הטרור המחשבתי שמשתולל כיום במסדרונות האקדמיה והכנסת, מחלחל לשלטי החוצות ולמודעות ה'דרושים' ומתנגב באלגנטיות בדלת האחורית דרך הפרסומות והמדיה הפופולרית. אז אם רציתם לדעת איך נראה הנדוס תודעה בשידור חי, הרי לכם טעימה מייצגת. לפני כשבוע, ביום השפה העברית הוכרזה המילה 'טרלול' כמילת השנה. נדמה לי שהמילה הזאת מבטאת בצורה נאמנה את מה שרבים חשים בתוך תוכם סביב הטרור המחשבתי שמתנהל בהמון סוגיות ציבוריות כיום כשהשפה הרב-מגדרית היא אחד ממאפייניה - טרלול. הכל בחסות התודעה החדשה שמבקשים להנחיל להמון הנבצר שלא זכה שיאורו עיניו.

על איזו תודעה חדשה מדובר?

לכל צהיות

בספרו האלמותי 1984 באחד מאינספור ניתוחי החדים, שם המחבר בפיו של גיבור הספר ווינסטון את הדברים הבאים: "המפלגה מורה לך לדחות את מה שאומרות לך עיניך ואוזניך. זהו הציוד הסופי, המהותי ביותר שלה. ליבו נחמץ כשחשב על הכוח העצום שערך מולו, באיזו קלות כל אינטלקטואל של המפלגה יוכל לרסק את עמדתו, הטעוניהם הדקים שהוא לא יוכל להבין, קל וחומר להשיב עליהם.

ובהקשר הנוכחי - תודעה לאומית. מדרשי יציאת מצרים מתארים שישאל במצרים, על אף עומק השעבוד שהיו נתונים בו, שמרו על זהותם הלאומית: "רבי הונא בשם בר קפרא אמר, בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם, ולא שינו את לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא בהן אחד פרוץ בערוה" (שיר השירים רבה פ"ד; ויקרא רבה פרשה ל"ב). המכנה המשותף לארבעת המאפיינים עליהם עומד המדרש, כך נדמה לי, הוא שמירת הזהות הלאומית הייחודית והתבדלות מהאומה המצרית. להלן סקירה קצרה של הטענה הזאת:

שלא שינו את שמם - השם מבטא את הממד הפומבי של האדם. האם הוא גאה בשמו העברי או שהוא מעדיף שישמע קצת פחות יהודי-ייחודי אלא יותר אוניברסלי?

שלא שינו את לשונם - זאת בדיוק הסוגיה שבה אנו עוסקים. שימור השפה משמר גם את התשתית התרבותית שעומדת מאחורי השפה. אימוץ שפה זרה או בעלת מאפייני חשיבה זרים, מייצרת בסופו של דבר גם ניכור לתרבות שממנה נגזרת השפה המקורית. "דבר אתי עברית בבקשה!"

ולא אמרו לשון הרע - המאפיין הזה הוא שימור הלכידות החברתית. לשון הרע בסופו של דבר מפורר את המרקם החברתי שמאפיין עם אחד ומייצר חשד תמידי שכולם נגד כולם. זוהי שפת המאבק. **ולא נמצא בהן אחד פרוץ בערוה** - זוהי אולי המסקנה העולה מכל יתר המאפיינים. מי ששומר על זהותו ועל תרבותו ישמור גם על קדושת התא הבסיסי שבונה את עם ישראל - התא המשפחתי. התא הבסיסי הזה הוא התשתית לעם כולו. כאן מתחיל העם.

אז בפעם הבאה שאתם (או אתן!) נתקלים במודעה רב-מגדרית, תזכרו ששפה היא לא עניין של מה בכך. ולא בכדי אנו מזכירים את היציאה אי אז ממצרים במילים: "בְּצִאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעֹז". וכפי שפירש רש"י:

"מֵעַם לְעֹז" - "עם שפת לשון אחר שאינו לשון הקודש".

צפונותיו של העץ, אך לשווא. חלפו שלוש שנים למן היום אשר נרכש בו האלון וכבר הוחזק העץ כמי שאינו יודע את עצמו. לעשות ממנו רהיט בעל כורחו לא העלה הנגר על דעתו, שהרי אין הוא כשאר נגרים. בצר לו התייאה האומן, נטל את ידידו והניחו בדמעות אוהב בקרן זווית, כך היה מונח שם כאבן שאין לה הופכין וכממון שאין לו תובעין. מקץ שנתיים ימים נזדמנה לו, לנגד, מלאכת כיסא פשוטה. אחד העצים נידב עצמו למלאכה וידיו המהירות של הנגר פיסלו ממנו ארבע רגליים ומושב נעים ונוח. כמעט שנשלמה המלאכה אלא שלא נותר די חומר לעשות ממנו משענת.

ולמרות זאת הצדק לצידו! הם טועים והוא צודק. להגן על הברור מאליו, על השטות ועל האמית. אמת ברורה מאליה היא אמת, היאחזו בזה! העולם המוצק קיים, חוקיו לא משתנים. האבנים קשות, המים רטובים... חירות היא החירות לומר ששתיים ועוד שתיים שווה ארבע. אם נקבל זאת, כל השאר יבצע מכך" (ג'. אורוול, 1984 עמ' 82)

השפה החדשה שמנסים לכפות עלינו מבקשת להתעלם מהאמת הברורה מאליה. מן החירות לומר ששתיים ועוד שתיים שווה ארבע. ולמי שחושב שאני סתם מגזים ועושה סצנה מסגנון שכולו איננו אלא יחס רגיש לזולת ודרך ארץ מינימלית, הרי לכם דבריה של העומדת מאחורי הסטארט-אפ העברי: "רציתי לייצר מרחב של זהויות א-בינריות", אומרת מיכל שומר, שעיצבה עברית רב-מגדרית במסגרת עבודת הגמר שלה בתקשורת חזותית ובימים אלה עובדת על מקלדת רב-מגדרית. "כיוונוני לשינוי חברתי. השפה היא כלי מאוד חשוב בשוויון הזדמנויות, ויש שינויים מאוד פשוטים שאפשר לעשות בעברית כדי ליצור שפה מכלילה".

נציגת ארגון "בצלמו" רות רוטנברג, טענה לעומת דבריה של שומר שמדובר ב"מחטף של השפה העברית" ושמי שהכתיב המסורתי מפריע לו - שיעשה את זה בבית שלו. "יוצרת השפה הרב-מגדרית אומרת שלא מדובר במשהו אסתטי ותמים, אלא בזהויות א-בינריות וטשטוש של זהות מינית בין גבר לאישה. יש מאחורי זה א'נדה. אבל אנחנו חושבים שהשפה שלנו היא חלק מהזהות הלאומית שלנו, ולא מעוניינים שהיא תשתנה". (הכתבה פורסמה בגלובס תחת הכותרת: "ברוכות הבאות למאבק: כך הפכה השפה העברית לזירת המלחמה הבין-מגדרית הכי בוערת").

צהות לאולות

נדמה לי שרית רוטנברג נעה בדבריה בלב העניין - "השפה שלנו היא חלק מהזהות הלאומית שלנו". שפה איננה עניין חיצוני, מן השפה ולחוץ. מאחורי השפה עומדת מחשבה והמחשבה מעצבת תודעה.

את מבוקשו, ואולי יש לומר כי מחמת אהבה יתרה שאהבו נבצר ממנו לדעת את ייעודו של ידידו. מדי בוקר היה הנגר מתיישב, מניח את העץ על ברכיו, ושואל: "מיטה?" העץ משיב בשלילה. "אולי ארון?" ארון גדול, מפואר ומהודר! שוב שומע הנגר את המילה "לא" בשפת העצים מנסרת בחלל הנגרייה. סבור היה הנגר כי פגע בידידו, עצם עיניו ואמר: "איני אומר ארון של חולין, ארון של קודש אעשה ממך. אעטרך במיני עיטורים, אחרוט כך דמות שבעת המינים ובקרבתך ישכנו הספרים. יום יישקוך אוהבי תורה ו... פקח הנגר את עיניו וידע: "גם בכך אין נפשך מתרצה..."

לא חלף יום שבו לא השתדל הנגר לגלות את

והרגיש בו הסוחר שכל אשר יידרש - ישלם. כפי ששיער התגר כך היה, על אף הדמים המרובים לא מנע עצמו מאיר מן הקניין, שסקרן היה לידע מה מבקש אותו העץ להיות. שלשל הנגר כספו לידידו של התגר, נטל את עץ האלון על שכמו ומיד נקשרה נפשו בנפשו. בדרך אל בית המלאכה כבר שוחח הנגר עם העץ וידע כל אשר אירע לו למן היום שנזרע באדמה ועד היום הזה, ויותר שהיה העץ מספר היה הנגר שש על מקחו, "חי נפשי, מעולם לא פגשתי עץ שכמותו", הרהר הנגר בקול וליטף מבלי משים את העץ שעל כתפו.

דא עקא, אף שאהב מאיר את העץ, הוא לא ידע

אשליית ה"ביחד" מתוך פחד וחוסר מודעות זוגית

שאלתי:
"הלוואי שיסכים", סיננה רונית בשקט והרימה את ידיה כלפי מעלה. היא התבוננה בו ואחר כך אמרה לי: "בסה"כ, הוא אדם טוב ואבא טוב. אבל הוא לא מכיר זוגיות נורמאלית. ואני? זה החלום שלי... אבל ביחד אתו".
אלעד הפנה את מבטו כלפי אשתו בהפתעה ושאל בשקט: "את באמת רוצה אותי? אז למה את לא נותנת לי מנוחה? למה?" רונית הביטה בו ובי בחוסר אונים.
פניתי לשניהם. "אלעד, אתה מאד מסור ואחראי לבית ולילדים. ואת רונית, מתוסכלת ורוצה מאלעד בנוסף, תשומת לב ויחס אישי רגשי. נתרגל בהמשך, איך לבלות ביחד זמן זוגי שתבוננו זה בזה ושכל אחד יאמר מילים טובות זה לזה. אתם תלמדו לתת תשומת לב זה לזה ולחיות באהבה ובהערכה..."
תוך כדי השקט שנוצר, ראיתי דמעה על לחיו של אלעד. שפתי רעדו וניכר בו שהוא מתאמץ לדבר: "תביני, המשפטים האלה, לא במושגי החיים שלי... אני רוצה ואני באמת צריך ללמוד..."
"מה ששניכם צריכים וגם רוצים, כפי שאני רואה עליכם, זה ללמוד **זוגיות רגשית**, בעזרה, בפגישה הבאה".

למריבות, אני משתדל לעשות את כל מה שהיא מבקשת, רק לא לריב. הבנתי שככה זה נישואים, אז אני מקבל עלי את המצב הזה".
"אני מבינה ממך שנראה לך שזה מצב נורמטיבי, כי הרבה זוגות חיים ככה", אמרתי.
"כן, בדיוק. גם אצל ההורים שלי היה ככה. אין מה לעשות. כשהתחלתי להרגיש לא טוב עם רונית, ההורים שלי הרגיעו אותי ואמרו לי לא לצפות לפרפרים ולכבות, כי אלה חיים של עבודה וסבל וככה זה..."
"אז אם לא טוב לך, למה אתה נשאר איתי?" התפרצה רונית. "זה בדיוק העניין, אם לא הבנת. אני מבין שאין מה לעשות... אני צריך להסתדר עם זה וזהו".
"באמת, חינוך נפלא קיבלת מההורים שלך, למה אתה לא הולך לגור איתם..."
הוא נראה אובד עצות. פנה אלי ואמר: "את רואה, זאת השיטה שלה. היא מתגרה בי ועם כל הקושי, אני נשאר ולא עוזב את הבית".
"כי..." וחיכיתי שימשיך. "כי אני **מפחד** לעשות את הצעד הזה. מה שמחכה לי בחוץ, יותר טוב? ממש לא. יש לי ילדים ואני צריך לדאוג להם. אני מנסה להסתדר עם מה שיש. כמו שר' חייא אמר, דיניי שמגדלת את הילדים ומצילה אותי מן החטא. לא מסתכל על נשים אחרות. לא מאמין שאמצא מישהי יותר טובה מאשתי. למה לי ניסיונות? זה מפחיד. אני נשאר עם המוכר, גם אם לא נעים".
"אם אומר לך שיש אפשרות לבנות חיי זוגיות אוהבים ומהנים, תהיה מוכן ללמוד ולנסות?"

אלעד ורונית הגיעו לפגישה זוגית. כששאלתי לסיבת הגעתם, רונית אמרה שהיא מרגישה שאין לה בן זוג בכלל, גם כשהוא נמצא. אלעד ישב מכונס וכששאלתי לרצונו, משך בכתפיו ואמר: "היא ביקשה שאבוא אז באתי - בשבילה". "ובכל זאת הגעת, מה אתה רוצה שיקרה כאן בפגישה?" שאלתי. "כלום. שהיא תגיד מה היא רוצה. אני רוצה שקט. לא יודע מה היא רוצה ממני. יש לה דרישות וכל מה שאני עושה לא מספיק לה".
"מה אשתך דורשת ממך?" שאלתי. "תקשיבי. אני עובד ומביא לה משכורת יפה. אני מגיע הביתה עייף ובכל זאת מקלח ילדים, מנקה בבית ואני גמור בערב. ואז מתחילות הדרישות: אתה לא מתייחס אלי, אתה לא רואה אותי, לא מפרגן לי, לא אכפת לך ממני ועוד פנינים כאלה. מה שאני משקיע, לא מספיק לה. היא לא מבינה שאני עייף והיא לא מתחשבת בי בכלל".
"**הוא בכלל לא יודע מה זאת זוגיות**. הוא משעמם, עייף, כבד וישמח שאעזוב אותו לנפשו. הוא לא מבין שאני רוצה יחס אישי ממנו. אולי את תצליחי להסביר לו מה זאת זוגיות".
"אני לא צריך הסברים. פעם, אחרי החתונה, חשבתי שזוגיות זה לאהוב ולהינות ביחד. היום אני מבין ושושע גם מחברים שזה נכון, אבל רק בהתחלה. כשיש ילדים ועבודה זה כבר לא זה. עסוקים בכל כך הרבה דברים שנגמרה האהבה ומתחילים המאבקים והדרישות. את שולטת עלי עם כל הרצונות שלך ולי אין כוח לריב אחרי עבודה ונקיונות בבית..."
הוא פנה אלי ואמר: "בסך הכל, בגלל שאין לי כוח

*יועצת אישית זוגית ומדריכת כלות

לתגובות ולשאלות וכן להצעת נישואים
המעניינים אתכם -

esteravr@gmail.com

מאמרים נוספים בנושא זוגיות

ניתן למצוא באתר מכון מאיר >

התחנן הבול.
"חושש אני לך" אמר הנגר.
"מזה שנתיים ימים מונח אני בקרן זוית, האמן לי, כבר הוכשרתי להיות משענת".
השעין האומן את מצחו על כף ידו ושקע במחשבות. צר היה לו על האלון. לגדולות נועד. התחיל מנסר אותו במחשבתו ועשהו ארון קודש מפואר ומשחו בשמן מבהיק והיה מנשקו מנשיקות פיהו. באמת, ארון בדמות זה מעולם לא ראה. מיד עטה עליו פרוכת צחורה והכניס בו ספרים לקול תהלוכה ושרירים ומצהלות המונים... גם הוא עצמו רקד, פיזו וכרכר ונטלוהו רגליו מאליהן. שעה ארוכה היה מרקד עד אשר נתעייף מן הריקודים וחטפתו שינה. התחיל מתנועע אנה ואנה, לפניו ולאחור, כדרך הישנים המדמים שהם ערים.
כיוון שראה האלון שאין האומן מבחין בו פשט את ידיו, נטל כליו של האומן והתחיל מנסר עצמו. הנהיג מלאכתו יפה יפה ובקול דממה דקה, לבל יקיץ האומן משנתו. עשה עצמו משענת פשוטה לכיסא שלא השלים האומן, ועדיין נותר מן האלון שפע רב. מיד עשה עצמו משענות משענות והתחיל מפזר עצמו בכל קצוות תבל לתמוך בגבן של בריות, ומן החומר הנותר התקין עצמו בכיסאו של האומן, ועשה עצמו בדמות גבו של מאיר הנגר. כיוון שנעשתה לו משענת הפסיק הנגר להתנועע, תמך גבו במשענת ונעמה לו שנתו.

במה לקריאה בתורה או כיסא של אליהו, ויהיו הכול מכירים בך ומתקדשים על ידך... הלוואי מעת שאעשך משענת, איש לא ידע טבעך, הכול יקראוך "כיסא" וסופך שתהא בטל בארבע הרגליים וכמושב שנעשו מעץ פשוט ממך".
ישב העץ מהורהר והאומן המשיך: "יודע אתה גורלה של משענת?"
העץ האזין.
"משענת - הכול מפנים לה את גבם. לעולם לא תזכה לראות מאור פניהם של אנשים. היא תתמוך בגבם, והם, מצדם, לא יכירו לה טובה מימיהם. שאל את הבריות וישיבו לך כי אינם נשענים לעולם".
"אני מבין", אמר העץ.
"איני אומר שאין הבריות צריכות למשענת", שאלמלי היא פעמים שאין הם מתקיימים בכוחות עצמם, ואף על פי כן מבכרים הם שלא להכיר בקיומה. עליה להיות שם בעבורם, חזקה ותומכת, יציבה ובטוחה, ולדעת כי לאזניה לא תגיע פיסת חסד של הכרת תודה. ידידי, שמע בקולי, אומר אני לך..."
"רצה אני!" קטע האלון את האומן, "הריני משענת".
"כרצונך", אמר האומן ולא עלה בידו להצניע צערו, "יהי כן, אעשה אותך משענת הליכה לזקנים. כך לכל הפחות לא יחרץ גורלך לראות רק את גבם של אנשים. הכול יכירו כי 'משענת' אתה, הנתמכים בך יידעו כי גומל חסדים הינך וישכילו להשיב טובה תחת טובה".
"אנא, עשה אותי משענת לכיסא. כיסא פשוט"

"משענת?" פנה הנגר בשאלה לאחד העצים והלה השיבו: "לעולם לא!"
"משענת?" פנה לעץ אחר, ואחריו לשאר העצים אשר בבית המלאכה, "משענת? משענת?" ולא נענה.
"משענת? משענת?" הרעים בקולו, "וכי אין בכל הנגרייה כולה אף לא עץ אחד שיגדב עצמו לשם משענת?"
סבור היה הנגר לילך אל השוק לקנות עץ לשם משענת, בדרכו החוצה הבחין בזווית העין בעץ האלון. "לשם ארון קודש לא מסר עצמו, והיאך אבקש ממנו להיעשות משענת?"... פקפק בינו לבין עצמו, ומכל מקום חשב, אשאל. נטל את בול העץ והניחו על ברכיו. דומה שברכיו נכספו למגעו של העץ, גם העץ ייחל לקרבתו של האומן. ידיו של האומן הונחו בעדינות בצידי האלון והרגישו כמין רחש ורעדה בליבו של העץ. קשה היה שלא להרגיש.
"משענת?" הקדים העץ את האומן, "משענת?"
"איני יודע" אמר האומן, "עץ שכמותך... רק משענת?"
"אינך חפץ במשענת?" שאל העץ בצער, "כמדומה הייתי שכבודו זקוק למשענת".
"זקוק אני למשענת, אבל אתה... עץ אלון חסון... רק משענת? באמת לא כך חשבתי..."
"סבור אתה שלא אתאים?"
"איני סבור כך, אלא שכל השנים הללו אמרתי בליבי אעשה אותך ארון קודש או תיבה לשליח ציבור,

אדם אחד יצא לקנות שעון אבל חזר עם שופר. שאלה אשתו: איך השופר יעזור לנו לדעת מה השעה? אמר לה: חכי ותראי. באמצע הלילה תקע הבעל בשופר. מיד צעקו השכנים: השתגעתי? 2:00 בלילה! אמר הבעל לאשתו: נו את רואה...

מאירי

עלון ערוץ מאירי להורים ולילדים
כרשת ואירא תשכ"ב

פרשה מאירה

מכת הצפרדע

בפרשת השבוע "וארא", מספר על שבע המכות הראשונות שקבלו המצרים, מתוך עשר המכות. בודאי אתם זוכרים שהמכה השנייה הייתה מכת הצפרדע. צפרדעים רבות עלו על מצרים מן היאור, והפריעו מאוד למצרים.

כאשר התורה מספרת לנו כיצד התחילה מכת הצפרדע, נאמר: "ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים". ומשהו כאן לא מובן: למה כתוב "צפרדע" ולא "צפרדעים"? הרי צפרדעים רבות באו לארץ מצרים! אחד ההסברים שחז"ל מסבירים, הוא שבאמת בהתחלה הגיעה רק צפרדע אחת. המצרים שראו את הצפרדע הכו אותה, אבל אז - לא רק שהצפרדע לא מתה, אלא התחילו לצאת ממנה צפרדעים רבות, וככה התמלאה ארץ מצרים בצפרדעים!

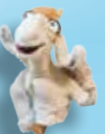
אנחנו יכולים ללמוד מהספור הזה לעצמנו, שלפעמים כשיש לנו בעיה או קשי, עדיף שלא להתעסק בו יותר מדי. אם אנחנו מתעסקים יותר מדי בבעיה, לפעמים היא רק גדלה ומתרחבת עוד יותר. ככה גם כשיש לנו מריבה עם חבר או אח, אם אנחנו ממשיכים להתווכח או לריב - המריבה רק גדלה. אבל אם נותר ונפסיק לריב - המריבה תסתים במהרה ונוכל לשוב ולהיות חברים טובים!

שאלות בפרשה

1. מי היו אביו ואימו של משה רבנו?
2. מה קרה למטות של החרטומים אחרי שנהפכו לתנינים?
3. מה הייתה המכה השלישית?
4. מה הייתה המכה החמישית?
5. מה קרה במכת הדבר?
6. כיצד התחילה מכת השחין?
7. אחרי איזו מכה אמר פרעה "ה' הצדיק, ואני ועמי הרשעים"?
8. האם החיטה נפגעה במכת הברד?

חידת חדגא: במכת השחין נאמר שהשחין פגע באדם ובבהמה (פ, י). כיצד היו בהמות למצרים, והרי הן מתו כבר במכת הדבר? (רש"י)

חידת פולקע: מצאו בפרשה פסוק שבסופו ארבע מילים שמסתיימות באות כ' סופית!

עשר המכות - תכזורת א"ת ב"ש

9 מתוך 10 המכות מופיעות בתפוזורת בצופן א"ת-ב"ש! מהי המכה חסרה?

ו	ק	מ	י	צ	ז	כ	ר	ס	פ	ב	ל	ו	ש
י	ו	ט	ת	ו	פ	צ	ק	ל	פ	ס	י	נ	ט
ג	ש	ק	ג	ח	ה	ו	ש	ת	מ	מ	ח	י	ד
ק	י	ב	א	ש	ו	ל	כ	ג	ח	ט	א	ב	מ
ר	ה	ת	ב	ו	י	א	ר	ט	ת	נ	מ	א	ל
כ	פ	נ	ד	ע	כ	ה	ו	ג	ק	ז	ק	י	נ
ב	ט	ה	ר	ל	ג	א	ע	ח	ר	ע	ר	ב	ש
כ	ר	י	ס	ח	פ	ש	א	פ	ג	פ	ל	ש	כ
ט	א	י	נ	ז	צ	ק	ו	ב	ש	ש	נ	י	פ
ע	ע	ס	ח	כ	י	ר	מ	ז	י	פ	ג	ג	ח
מ	מ	ז	ע	ה	פ	ת	ת	א	ס	פ	ח	ק	ה

א=ת • ב=ש • ג=ר • ד=ק • ה=צ • ו=פ • ז=ע • ח=ט • ט=נ • י=מ • כ=ל
ל=כ • מ=י • נ=ט • ס=ח • ע=ז • פ=ו • צ=ה • ק=ד • ר=ג • ש=ב • ת=א

תמונות בפרשה

מצאו למה רומזות התמונות, מתוך הפרשה!

חזוק המלוכה

מגילת דוד 129

הרב שלמה אבינר

אֶלֶּא רַק נְשׁוּתִי. כֹּה הָכַל יְהִי בָרוּר,
נְקִי וְטָהוּר!^[4]

שְׁאֵנִי מִתְעַצֵּם, וְלֹכֵן כְּדָאֵי לוֹ לְהִיּוֹת
בִּיחְסִים טוֹבִים אֶתִי. בָּרוּר שְׁכַל זֶה
לֹא בְּזָכוּתִי אֶלֶּא מִכּוּחוֹ שֶׁל רְבוּנוֹ
שֶׁל עוֹלָם.^[3]

עָלִי לְהִתְחַתֵּן עִם עוֹד נְשִׁים, אֵין לִי
בְּרָרָה. אֲנִי מֵאֲשֶׁר וְאוֹהֵב אֶת נְשׁוּתִי,
אֲבָל אֲנִי צָרִיךְ עוֹד נְשִׁים. לָמָּה?
בְּחַיִּי מָלָךְ יֵשׁ תִּפְקִידִים רַבִּים שֶׁנֶּרַק
נְשִׁים יְכוּלוֹת לְמַלֵּא, וְאֲנִי רוֹצֶה
שֶׁנְּשִׁים שׁוֹנוֹת תִּסְתַּבְּבְּנָה בְּאַרְמוֹן,

מוֹטֶלֶת עָלִי חוֹבָה עֲצוּמָה כָּלִפִּי
ד' וְכָלִפִּי עִם יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ: חֲזוּק
מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל.
ב"ה אֲנִי רוֹאֶה שֶׁהַדְּבָרִים הוֹלְכִים
בְּכֹהֵן טוֹב. כֹּל זֶה מִד'^[1]
חִירָם מֶלֶךְ צוּר שֶׁלַח אֵלַי שְׁלִיחִים
עִם עֲצֵי אֲרָזִים, עִם פּוֹעֲלִים שְׂוִידֵעִים
לְעַבֵּד בַּעַץ וּבְאֶבֶן, וְהֵם בָּנוּ לִי
בֵּית^[2]. הוּא לֹא עוֹשֶׂה זֹאת לְשֵׁם
שְׁמִים כְּמוֹכֵן, אֶלֶּא הוּא רוֹאֶה

1. שמואל ב ה י.
2. שם יא.
3. שם יח.
4. עיין רמב"ם הל' מלכים ד ד.

כל מה שנוגע לישראל ומהותו אינם דברים מוגבלים בחוג הפרטי המצומצם, אלא הם מרוכזים בחוג מיוחד, ומשפיעים מתוך המרכז על ההיקף כולו. ישראל בעמים, ארץ ישראל בארצות, תורת ישראל בתורות ואמונות כולן - הנם שלושה מרכזים, שאוצרות חיים ואורות עולמים גנוזים בהם להיות מזינים את כל העולם כולו, מעלים ומקדשים אותו... אורות ישראל, ישראל - ואומות העולם

הרב שלמה אבינר

אדונים נכבדים על כסאות מרופדים

אנו מודים, איננו כמותכם, יושבים על כסאות מרופדים. אנחנו תמימים. כן, אנו מודים שאנחנו תמימים. אנו לא מבינים בקומבינות, בעסקים ובמסחרים. אך אנו מעדיפים להישאר תמימים, ולא להרעיל נפשנו בכל אלה החשבוניות הבזויים.

דעו לכם, אדונים נכבדים היושבים על כסאות מרופדים, אחרי מאה ועשרים, תחלפו מן העולם כענן, וכיסאותיכם יישארו מיותמים. אז כאשר ההיסטוריה תשאל אתכם: מה עשיתם, מה בניתם? - תוכלו להשיב: גירשנו יהודים, גירשנו אידיאליסטים, גירשנו מתיישבים, גירשנו, גירשנו.

כנראה, אדונים נכבדים היושבים על כסאות מרופדים, אינכם מבינים את חלומותינו. בשבד' את שיבת ציון היינו כחולמים, ואותם חלומותינו הולכים ומתגשמים. אם חשקה נפשכם בחלומות בלהה, רחמנות עליכם, אך אל תעזו לנגוע בחלומותינו.

איננו מתייאשים. יודעים אנחנו שכל חלומותינו יתגשמו. אז בינתיים, הישארו דבוקים בכסאותיכם הרעועים. אנו מעדיפים טהרה, אור, בניה, שמחה, אדמה, אומה.

סליחה שאנו מפריעים לכם, אדונים נכבדים היושבים על כסאות מרופדים של ממשלתנו. נראה כי אתם זוממים לגרש אותנו בכוח מאדמותינו, כפי שעשו בעבר ממשלותינו.

אבל אנחנו אוהבים מדי את ארצנו מכדי לשתוק. אנו אוהבים אהבה עזה את חומש, את הגבעות ואת החוות, את הישובים ואת המאוזנים. כל רגב מהם הוא אוויר נשמתנו, כל פירור אדמה הוא קדוש לנו.

אדונים נכבדים היושבים על כסאות מרופדים, כנראה אתם חושבים שאדמותינו הן בבעלותכם, ואתם רשאים לנהוג בהן כרצונכם, למכור, להעביר לאויבים ולגרש יהודים. טעות! הארץ הזאת שייכת לעם ישראל ההיסטורי של כל הדורות, של הדורות שהיו לפנינו ושל הדורות שהיו אחרינו.

אדונים נכבדים היושבים על כסאות מרופדים, סליחה שאנו מפריעים לנוחיותכם, אך אולי יורשה לנו להזכיר לכם שארבעה יהודים נרצחו בעבר על ידי מחבלים בחומש, ועתה עוד נשמה יקרה של יהודי. "וארשתוך לי בדם". נראה לנו קצת מוזר שאתם סוחרים בדם.

הרב חגי לונדין

העולם משתנה

איך יוצאים ממצרים? איך יוצאים מהמצרים? פרשת וארא מלמדת אותנו שהשחרור משעבודים, התמכרויות וחולשות - עובר דרך שינוי טוטאלי של המציאות. כדי שעם ישראל יצא ממצרים, כדי שאדם יממש את ייעודו בעולם - לא ניתן להישאר במערכות החיים הקודמות. הכל משתנה! דם - יסוד החיים הבסיסי ביותר, גורם שהמים, הופכים למוות; צפרדע - בעל החיים שהינו מדרגת ביניים בין הים לבין היבשה, יצור שמנסה לקרקר ולקפץ מעל הקרקע משתבש גם הוא; כינים - עפר הארץ הופך לכינים, הקרקע נשמטת מתחת הרגליים; ערוב - בעלי החיים הגבוהים יותר גם הם פועלים באופן לא טבעי, מתערבים בתוך חיי האדם, הגבולות שנדמו יציבים נמחקים גם הם; דבר - הרכוש של האדם, בעלי החיים ששייכים לו, מחוזות השליטה שנתנו אשליה של כוח וביטחון מוכים אף הם; שחין - האוויר משתנה, אין אפשרות לנשום; ברד - המים שיוורדים מלמעלה מכים את האדם ובהם מתלקחת אש. כל הכוחות, גם המנוגדים ביותר, דוחפים את האדם להשתנות ולצאת ממצרים.

כאשר חווים את שבע המכות הללו, ניתן להתקדם פנימה ולהגיע אל הפרשה הבאה - 'בא אל פרעה!' היכנסו למערכה המורכבת יותר שמכילה שלש מכות נוספות, ואז, סוף סוף - נצא ממצרים.

לדבר תורה שבועי מצולם ומשודר מהרב לונדין - ניתן לשלוח הודעת וואטסאפ (!) למספר 0545753771

קריאות חדשות בתורה

על פרשיות התורה חגים ומועדים.

כולל מאה וארבע קריאות מקוריות בפרשיות השבוע, חגי ישראל ותחיית האומה בארצה.

מאת הרב ברוך אפרתי.

352 עמ', כ. קשה

ניתן להזמין בטלפון: 02-9973168

או באתר **החדש**: www.ChavaBooks.co.il

ניתן להשיג את כל ספרי ההוצאה ב'דני ספרים' רח' אבן ישראל 3 ירושלים

שליחת הציבור שלכם

מבית מקור ראשון

רוצים להגיע למאות אלפי בתי אב בציבור הדתי?

איתנו אתם יכולים!

הפצה שבועית של עלוני פרשת השבוע ופרסום בכל בתי הכנסת ברחבי הארץ

הדרכת מדרשות בבתי הכנסת וברבנות דתים

דיוור ישיר בכל רחבי הארץ

הפיקות מיוחדות: עיצוב, קדם דפוס ודפוס איסוף ועיטוף חומרים בניילון לפי הזמנה הידוק בטיכות הכנסת אינסטרטים לעלויות

לפנינו: 052-8908518 יוסי 0528908518@gmail.com